

Jaarverslag 2013
Noordelijke Rekenkamer

Vastgesteld in de collegevergadering van 19 februari 2014

Voorwoord

Op 4 maart kwam de Rekenkamer met een rapport waarin werd beoordeeld of de drie Noordelijke provincies er in gaan slagen om in 2020 14% van de benodigde energie duurzaam op te wekken. Daarmee werd het provinciale beleid getoetst aan de *Horizon 2020*. Het gaat hier om één van de meest ambitieuze beleidslijnen die de Europese Commissie in dit decennium heeft uitgezet.

Op 11 juni stond de Rekenkamer stil bij de bijdragen die de Noordelijke kennisinstellingen hebben geleverd aan het versterken van drie pieken in de Noordelijke kenniseconomie: energie, watertechnologie en het gebruik van gegevens verkregen uit sensortechnologie. In aansluiting op de ambitieuze *Lissabon agenda* (2000) mikken ook de Noordelijke provincies op voortgaande innovatie door het versterken van de relaties en netwerken tussen onderzoekers, ondernemers, onderwijzers en overheden.

Op 4 november rapporteerde de Rekenkamer over de betrokkenheid van twee provinciale overheden bij de exploitatie van de regionale luchthaven. De Europese Commissie maakt zich zorgen over de mate waarin regionale overheden, in alle lidstaten van de Unie, met publieke middelen regionale luchthavens ondersteunen terwijl veel van deze regionale luchthavens verlieslatend zijn. De Europese Commissie stelt dat er een steekhoudende onderbouwing moet zijn voor een voortzetting van eventuele steun. Bovendien heeft de Commissie een horizon genoemd waarna staatssteun onder geen enkele voorwaarde toelaatbaar is. Niet zonder reden deed de Rekenkamer de aanbeveling eerst een maatschappelijke kosten baten analyse te verrichten voordat PS in een nieuwe overheidsinvestering bewilligt.

Tenslotte stond de Rekenkamer op 16 december stil bij de verlening van een milieuvergunning aan een Reststoffenenergiecentrale in Harlingen. Bij het beoordelen van dit initiatief moet de provincie (en bij de controle vervolgens ook de NRK) toetsen aan de *Best Beschikbare Technieken*. Ook bleek dat er voor het in gebruik nemen van deze energiecentrale een natuurbeschermingsvergunning moet worden afgegeven. Ook die verplichting is het gevolg van een internationaal verbindende gebiedsaanwijzing. Grote delen van de Waddenzee zijn immers door de Europese Commissie aangewezen als *Natura2000* gebied.

Terugkijkend valt op dat de provincies meer en meer worden opgenomen in de Europese rechtsorde. Wanneer de Rekenkamer een concrete uitwerking geeft aan het wettelijk toetsingscriterium “rechtmatigheid”, komt steeds vaker het geldende Europese recht in beeld. In het verleden constateerde de Rekenkamer al dat de Noordelijke provincies en hun samenwerkingsverband het SNN mede uitvoering geven aan het beleid van de Europese Fondsen. Maar in 2013 is duidelijk geworden dat de Noordelijke provincies op het terrein van economische ontwikkeling, energie, natuur en infrastructuur vooral ook mede uitvoering geven aan het groeiende bestand van Europese richtlijnen, richtsnoeren en verordeningen.

Tijdens het verslagjaar is twee maal overleg gepleegd met de Programmaraad. Zo bracht de Programmaraad een advies uit over de jaarstukken 2012 en de begroting 2014. De beide instemmende adviezen werden door de drie vergaderingen van PS overgenomen. Verder droegen de leden van de Programmaraad onderwerpen aan voor het nieuwe Onderzoeksprogramma 2014-2015. Op advies van de Programmaraad is de termijn waarop een te publiceren NRK-rapport van te voren, onder embargo, aan de Statenleden wordt toegestuurd, ingekort tot maximaal 24 uur.

Aan het eind van dit verslagjaar werd, op advies van de Programmaraad, het collegelid, prof. dr H. de Groot, door de drie vergaderingen van PS voor een tweede termijn benoemd.

In het verslagjaar werd een rapport uit 2012 over de grondverwerving in de provincie Fryslân door de NRK voorgedragen voor de prijs “beste rekenkamerrapport van het jaar”. Deze tweejaarlijkse prijs is ingesteld door de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies (NVRK). De jury die werd voorgezeten door burgemeester van Leeuwarden, Fred Crone, plaatste het NRK-rapport op een verdienstelijke derde plaats. In totaal waren er uit het gehele land 30 inzendingen.

In het verslagjaar werd het lopende onderzoeksprogramma 2012-2013 tot een afronding gebracht. Op 24 maart 2014 volgt nog de publicatie van het laatste rapport uit dit programma over de “Decentralisatie van het Natuurbeleid”.

Mr. G.B. Nijhuis
Voorzitter

1. Verslag van het College

1.1 Grondslag Noordelijke Rekenkamer

De Provinciewet schrijft voor dat er een rekenkamer(functie) moet zijn. Artikel 183 Provinciewet bepaalt dat de rekenkamer de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het provinciebestuur gevoerde bestuur onderzoekt. Het doel is de Statenleden beter in staat te stellen om hun controlerende taak te vervullen. Het nevendoeel is dat ook de kiesgerechtigde burger desgewenst meer zicht kan krijgen op de prestaties van haar of zijn provinciebestuur.

De Gemeenschappelijke Regeling de Noordelijke Rekenkamer is in de loop van 2013 herzien. In de nieuwe regeling heeft de Programmaraad behalve bij de totstandkoming van het onderzoeksprogramma nu ook een taak bij de advisering aan PS over de jaarstukken van de NRK en over de benoeming van de collegeleden. Ook adviseert de Programmaraad aan de NRK over de wijze waarop bestuurlijke rapporten worden gepubliceerd.

In de regeling zijn bepalingen opgenomen over de gelijke financiële bijdragen die de deelnemers Drenthe, Fryslân en Groningen leveren en over het gemeenschappelijk orgaan de Noordelijke Rekenkamer. Voor de Noordelijke Rekenkamer zijn er bepalingen opgenomen over het college en zijn voorzitter, de Programmaraad en het bureau van de Rekenkamer. Tevens zijn regels gesteld inzake de vaststelling van de begroting en jaarrekening en het overdragen van bevoegdheden van de provincies aan de NRK voor de uitvoering van de aan de Rekenkamer opgedragen onderzoekstaak.

Op basis van de Gemeenschappelijke Regeling is de gemeente Assen de vestigingsplaats van de Noordelijke Rekenkamer. Hieruit vloeit tevens voort dat de provincie Drenthe optreedt als centrumprovincie voor de Noordelijke Rekenkamer. De Provincie Drenthe verricht een aantal ondersteunende diensten ten behoeve van de Noordelijke Rekenkamer, bijvoorbeeld op het vlak van salarisadministratie, interne controle en arbeidsvoorwaardenbeleid.

Samenwerking

In het verslagjaar heeft de Noordelijke Rekenkamer samengewerkt met de andere rekenkamers. Zo werd op 29 oktober te Utrecht de eerste “Dag van de Provinciale Rekenkamers” georganiseerd. Aan deze landelijke bijeenkomst werd deelgenomen door vrijwel alle bestuurders en ambtelijke medewerkers van de vijf provinciale rekenkamers die ons land telt. Ook leverde de Noordelijke Rekenkamer een bijdrage aan de standpuntbepaling van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies waar het betreft de overgang van controletaken van de rekenkamers van de hogere overheden aan de rekenkamercommissies van de gemeentelijke overheden. Deze overgang van controletaken is het gevolg van de decentralisatie van de primaire bestuurstaak (jeugdzorg, Wajong, AWVBZ, natuur) van de hogere naar de lagere bestuurslaag. Voorkomen moet worden dat de lopende decentralisaties leiden tot een controlegat.

1.2 Samenstelling College

Het bestuur wordt uitgeoefend door het College van de Noordelijke Rekenkamer. Dit College werd in zijn eerste samenstelling op 15 december

2004 benoemd en beëdigd. De wettelijke benoemingstermijn is zes jaar en kan één maal worden verlengd. Het College bestond in het verslagjaar 2013 uit:

- mr.G.B. Nijhuis (voorzitter, herbenoemd per 1 januari 2011)
- prof.dr.H. de Groot (benoemd per 1 januari 2008, en herbenoemd per 18 december 2013)
- mr.dr.J. van der Bij (benoemd per 1 oktober 2012)

1.3 Verslag van werkzaamheden

Vergaderingen van het College

In het verslagjaar 2013 is het College negen maal in vergadering bijeengekomen. Belangrijke punten van aandacht zijn: de modernisering van de Gemeenschappelijke Regeling, het Onderzoeksprogramma voor de nieuwe planperiode, de lengte van de termijn waaronder te publiceren rapporten onder embargo aan journalisten en Statenleden worden aangeboden. In de verslagperiode is besloten dat het embargo maximaal 24 uur duurt (en niet langer zoals in de vorige periode maximaal een week).

De andere punten op de agenda concentreren zich op de Nota's van Bevindingen en de Bestuurlijke Rapporten samenhangend met het uitgevoerde rekenkameronderzoek. Achtereenvolgens ging het hierbij om: de energietransitie, de kenniseconomie, de provinciale betrokkenheid bij de exploitatie van een regionale luchthaven, het verlenen van een milieuvergunning voor een reststoffenenergiecentrale en de uitvoerbaarheid van het na het natuurakkoord herziene natuurbeleid van de drie provincies. Hieronder wordt meer specifiek verslag gedaan van het verrichte rekenkameronderzoek.

Onderzoek

- Energie in beweging

Op 8 oktober 2007 is het Energieakkoord Noord-Nederland gesloten. De intentie is de duurzame energie opwekking in het Noorden te versnellen en de werkgelegenheid in de (duurzame) energiesector te stimuleren. Deze doelstelling is slechts voor een deel gerealiseerd. De ambitie van het Noorden is om Nederland binnen de EU een koploperspositie te bezorgen. Dat is niet gelukt. De Europese doelstelling dat in 2020 het aandeel duurzame energie in het totale energieverbruik minimaal 14% bedraagt, zal bij ongewijzigd beleid voor het Noorden niet haalbaar zijn.

Naast de productie van duurzame energie uit biomassa is windkracht tot 2020 de energiebron die een belangrijke bijdrage kan leveren. Een probleem daarbij is de aantasting van het open landschap. Dit heeft ertoe geleid dat de provinciebesturen het zoekgebied voor windturbines hebben ingeperkt om aantasting van de landschappelijke kwaliteit (open landschap) te voorkomen. De Rekenkamer stelt vast dat deze beleidswijziging de maatschappelijke weerstand tegen het plaatsen van windturbines niet heeft weggenomen.

In de periode 2004-2011 hebben aanzienlijke investeringen plaatsgevonden. Ongeveer tweederde daarvan is gericht op de conventionele sector en het overige deel is geïnvesteerd in energiebesparende maatregelen en het verhogen van de energieproductie uit biomassa en wind. De investeringen hebben geleid tot een toename van het aantal arbeidsplaatsen in het Noorden, met name op het gebied van projectontwikkeling en advisering.

Om te kunnen oogsten zal de provinciale inzet de komende periode moeten verschuiven van aanjagen en stimuleren naar het aanpakken van de hardnekkige problemen die zich bij het in bedrijf nemen van de installaties voordoen. Op 4 maart zijn de drie rapporten gepubliceerd. GS en PS hebben het merendeel van de aanbevelingen overgenomen.

- Naar een Noordelijke kenniseconomie

De provincies Drenthe, Fryslân en Groningen willen de transitie naar een kenniseconomie versnellen. Wanneer bedrijven, kennisinstellingen (universiteiten, instellingen voor hoger beroepsonderwijs en onderzoeksinstituten) en overheden in clusters samenwerken kan kennis worden ontwikkeld, overgedragen en toegepast zodat meer innovatieve high tech producten en diensten op de markt worden gebracht. Om de genoemde partijen bij elkaar te brengen, projecten te ontwikkelen, de clusters te promoten ('branding') en subsidies te verwerven zijn clusterorganisaties opgericht. Voor sensortechnologie is dat de Stichting Sensor Universe (SSU), voor watertechnologie de Stichting Water Alliance (SWA) en voor energie de Stichting Energy Valley (SEV). De Noordelijke Rekenkamer heeft onderzocht hoe deze clusterorganisaties zijn georganiseerd en welke positie de provincies ten opzichte van deze organisaties innemen.

De taakverdeling tussen deze clusterorganisaties en de deelnemende provincies niet duidelijk: ook de NOM en de provincies zelf houden zich bezig met het 'bij elkaar brengen van partijen' en projectontwikkeling. Het is lastig een realistisch zicht te krijgen op de prestaties van de clusterorganisaties. De drie clusterorganisaties refereren in voortgangsrapportages vooral aan successen. Terwijl bij innovatie juist uit mislukkingen veel kan worden geleerd.

Binnen elk cluster zijn drie specifieke projecten bestudeerd. Het ging om projecten op het gebied van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek, wetenschappelijk onderwijs (kennisoverdracht) en kennistoepassing (valorisatie). De projecten op het gebied van fundamenteel wetenschappelijk onderzoek voldoen niet aan de verwachtingen. De Rekenkamer stelt vast dat het opzetten van opleidingen vele jaren kost. De studentenaantallen van de opleidingen blijven achter bij de prognoses.

Omdat de drie pieken door alle drie provinciebesturen worden ondersteund is besloten om één rapport voor het hele Noorden uit te brengen. Bij het opstellen van hun bestuurlijke reactie hebben de drie colleges van GS nauw samengewerkt.

- Provinciale betrokkenheid bij de regionale luchthaven

In de afgelopen tien jaar is het vaststellen van de meerwaarde van de provinciale betrokkenheid bij de luchthaven op de lange baan gezet.

Door een dunbevolkt achterland en nabije concurrenten is een kostendekkende exploitatie van GAE NV niet of pas op lange termijn mogelijk. De regionaal economische effecten van de luchthaven zijn beperkt door de geringe omvang en de nadruk op uitgaand toeristisch verkeer. De aanwijzing door het Rijk van Lelystad als overloopluchthaven voor Schiphol vormt in de nabije toekomst een reëel risico voor een kostdekkende exploitatie.

De Rekenkamer stelt vast dat de sturing door beide provincies als belangrijke aandeelhouders van de luchthaven teughoudend is. De informatievoorziening aan Provinciale Staten schiet tekort door een veelvuldig

beroep op de afstandelijke rol die de publieke aandeelhouders volgens Gedeputeerde Staten moeten spelen. Een debat over nut en noodzaak van de luchthaven heeft ondanks toenemende zorgen bij Provinciale Staten niet plaatsgevonden.

De Rekenkamer beveelt Gedeputeerde Staten aan om een maatschappelijke kosten-batenanalyse uit te voeren voordat nieuwe investeringen in de luchthaven worden overwogen.

In een gemeenschappelijke reactie laten beide provinciebesturen weten dat zij zich baseren op een zo reëel mogelijk groeiperspectief waarbij prognoses bij wijzigende marktomstandigheden worden bijgesteld. De provinciebesturen zijn bereid de door de Rekenkamer bepleite maatschappelijke kosten-batenanalyse te laten uitvoeren indien nieuwe besluiten over een eventuele financiële bijdrage worden voorbereid.

- Provinciale milieuvergunningverlening REC

Op 17 oktober 2012 spreekt een meerderheid van Provinciale Staten van Fryslân uit dat zij een antwoord willen op elf onderzoeksvragen naar de vergunningverlening voor de energiecentrale te Harlingen. De Statenmeerderheid vindt het wenselijk dat de Noordelijke Rekenkamer de vragen met betrekking tot de zorgvuldigheid en de doelmatigheid van de inmiddels onherroepelijke vergunningverlening voor de Reststoffenenergiecentrale beantwoordt.

De provincie Fryslân heeft in het proces van vergunningverlening (2006-2009) aan de Reststoffen Energie Centrale niet op alle onderdelen zorgvuldig gehandeld. Sommige milieuaspecten zijn onvoldoende in kaart gebracht, belangen van ruimtelijke ordening en natuurbescherming zijn onvoldoende meegewogen, terwijl aan het beperken van het risico van schadeclaims tijdens de procedure veel gewicht werd toegekend. De provincie heeft daarnaast onderschat dat openbaarheid van informatie en het serieus nemen van burgers onmisbare voorwaarden zijn om het vertrouwen van burgers te behouden en draagvlak te creëren.

Het proces van vergunningverlening heeft indertijd onder grote tijdsdruk gestaan. Hoewel GS stelt weinig keuzevrijheid te hebben en de vergunningaanvraag voor de REC slechts te kunnen toetsen aan de *Best Beschikbare Technieken*, heeft GS naar de opvatting van de Noordelijke Rekenkamer wel beleidskeuzes kunnen maken. Voor de milieutechnische aspecten van de REC huurt de provincie externe adviseurs in. De kwaliteit van deze adviezen wisselt. Goede adviezen worden niet altijd opgevolgd.

De provincie organiseert meer dan voldoende inspraakmomenten over de REC. De stukken over de REC zijn voor het publiek lastig leesbaar. Tijdens verkiezingstijd doet de provincie de belofte dat zij in de besluitvorming over de REC 'voldoende draagvlak' als criterium zal meenemen. De Rekenkamer beveelt de provincie aan in het vervolg de in het geding zijnde belangen integraal af te wegen, meer samenhang in het ambtelijk proces van vergunningverlening te brengen en zich minder afhankelijk van externe adviesbureaus te maken.

- Decentralisatie natuurbeleid: het Noorden aan zet

In het verslagjaar heeft de Rekenkamer veel tijd besteed aan de begeleiding van het onderzoek naar de vraag of de provincies de gedecentraliseerde Natuurtaak kunnen uitvoeren. Zijn de drie Noordelijke provincies klaar voor

de start, nu het natuurbeleid door de kabinetten Rutte 1 en 2 naar de provincies is gedecentraliseerd en er met de akkoorden van Bleker en later Dijkzema een consensus is over de financiële en juridische randvoorwaarden. De conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek zijn gepresenteerd op 24 maart 2014.

- Ontwikkelen nieuw onderzoeksprogramma

Het nieuwe onderzoeksprogramma is in vijf stappen ontwikkeld. *In de eerste stap* is de stand van zaken opgemaakt ten aanzien van het lopende onderzoeksprogramma 2012-2013. *In de tweede stap* zijn gesprekken gevoerd met de negen leden van de Programmaraad. Deze gesprekkenronde levert vijf onderwerpen op die een ruime meerderheid van hen relevant vinden. Daarnaast zijn er vijf onderwerpen die tenminste enkele Programmaraadsleden het onderzoeken waard vinden. *In de derde stap* zijn vier andere onderwerpen op de longlist terechtgekomen. Twee voorstellen komen van het College, een van de Algemene Rekenkamer en tenslotte een van het ambtelijk bureau. Na deze fase van genereren van alternatieven (longlist) volgt de fase van het schrappen van de minder wenselijke alternatieven. *In de vierde stap* heeft het College zelf een prioriteitsvolgorde aangegeven. Daarna heeft de Programmaraad advies uitgebracht. Dit advies heeft de Rekenkamer overgenomen. Per saldo bestaat het onderzoeksprogramma 2014-2015 uit acht onderwerpen:

1. De kloof tussen de technisch gewenste ontwikkeling van de onderhoudsuitgaven voor wegen, kanalen en kunstwerken enerzijds, en de feitelijke ontwikkeling van deze uitgaven (in het verleden en op de meerjarenbegroting) anderzijds.
2. In hoeverre hebben de drie provinciebesturen hun beoordeling van subsidieaanvragen voor leefbaarheidprojecten op het platteland en het stimuleren van toeristische en recreatieve infrastructuur aangepast na kennisname van de conclusies en aanbevelingen van de NRK? Dit is een terugblikonderzoek naar bijstellingen in het provinciale subsidiebeleid.
3. Wat is het effect van de zogeheten Krimp gelden die door Rijk en provincies (met name in Groningen en Fryslân) aan gemeenten en regio's zijn toegekend om de kwantitatieve teruggang van de bevolkingsomvang (en de vergrijzing en ontgroening) ter plaatse het hoofd te bieden: aan welke activiteiten zijn deze gelden besteed: en, wat hebben de provincies van de uitvoering van deze projecten geleerd? Weten ze nu wat het passende overheidsantwoord op krimp is?
4. Hoe heeft het management van gesubsidieerde instellingen gereageerd op de budgetkortingen waarmee zij sinds 2009 te maken hebben gekregen: op welke wijze hebben de gesubsidieerde instellingen hun verdienmodellen aangepast; wat zijn daarbij opvallende verschillen?
5. In hoeverre hebben de drie provinciebesturen na het verschijnen van de NRK-rapporten over bedrijventerreinen en bodemsanering hun ruimtelijk beleid richting gemeenten en terreineigenaren aangepast? Hier gaat het om een terugblikonderzoek naar bijstellingen in het ruimtelijke beleid van de Noordelijke provincies.
6. Wat is de effectiviteit van de campagnes die worden gevoerd door de drie provinciale Marketingorganisaties? Wegen de baten van deze campagnes op tegen de kosten?

7. Wat is de kwaliteit van de milieuhandhaving bij de meest milieubelastende inrichtingen in het Noorden? Levert de gespecialiseerde Noordelijke Omgevingsdienst voor de meer risicovolle inrichtingen een adequate handhavingkwaliteit?
8. Wat is de doorwerking van provinciaal ruimtelijke beleid? Hoe worden de provinciale beleidsinstrumenten – inpassingplan, verordening, aanwijzing en structuurvisie – gehanteerd? Wat is er van deze stuursignalen aan te treffen in het gemeentelijke ruimtelijke beleid?

De eerste vier onderwerpen staan op de agenda voor 2014. De laatste vier voor 2015. Mochten Statenleden daartoe een verzoek doen dan is er ruimte ook andere onderwerpen in onderzoek te nemen. Een dergelijk verzoek kan er echter wel toe leiden dat een van de acht bovenstaande onderwerpen niet zal worden onderzocht. Uiteraard zal daarover overleg worden gevoerd met de Programmaraad.

Contacten met (leden van) Provinciale Staten

Zoals gebruikelijk, zijn er voorafgaand aan de publicatie van de Rekenkamerrapporten “briefings” verzorgd. In deze besloten briefings wordt voorafgaand aan het aflopen van het embargo aan de geïnteresseerde Statenleden een toelichting gegeven op de conclusies en aanbevelingen van het Rekenkameronderzoek. Vragen worden beantwoord. De vier briefings in 2013 werden goed bezocht. Er was steeds sprake van een levendige discussie.

Commissie- en Statenvergaderingen

De Noordelijke Rekenkamer stelt het contact met Provinciale Staten en haar leden over onderzoeksrapporten op hoge prijs. Het college is te allen tijde bereid een toelichting in een commissievergadering te geven - naast de briefing op de publicatiedag zelf. De collegeleden gaven in de commissievergaderingen van PS een toelichting op de uitgebrachte bestuurlijke rapporten.

Programmaraad Noordelijke Rekenkamer

De programmaraad adviseert over het uit te voeren onderzoek en de wijze waarop de onderzoeksresultaten worden gepresenteerd. De programmaraad bestaat uit afgevaardigden van Provinciale Staten en telt negen leden, uit elke provincie drie.

De Provinciale Staten van Drenthe worden vertegenwoordigd door

- mevrouw W.M. Meeuwissen-Dekker en de heren H.J. van der Ven en J. Vester.

De Provinciale Staten van Groningen worden vertegenwoordigd door:

- mevrouw K. Hazewinkel en de heren A.J.M. van Kesteren en J.H. Mastenbroek.

De Provinciale Staten van Fryslân worden vertegenwoordigd door:

- de heren K. Kielstra, J.A. Tjalsma en R. van Maurik. De heer Van Maurik is tevens de voorzitter van de Programmaraad.

Het secretariaat van de Programmaraad is in handen van mevrouw mr.drs. S. Buissink (statengriffier van de provincie Drenthe).

In de verslagperiode is de Programmaraad twee maal bijeengekomen. De eerste bijeenkomst stond in het teken van de bespreking van de jaarstukken en de wijziging van de gemeenschappelijke regeling. De tweede bijeenkomst betrof vooral de inhoud van het nieuwe onderzoeksprogramma en de modernisering van de strategische visie van de NRK.

2. Directieverslag

Het bureau van de Noordelijke Rekenkamer ondersteunt het College bij het uitoefenen van de wettelijke onderzoekstaak. De secretaris van het College is directeur van het bureau. De directeur handelt binnen het mandaat van de vastgestelde begroting 2013 en het vastgestelde onderzoeksprogramma 2012-2013. De directeur geeft leiding aan vijf medewerkers. In het directiestatuut waarin de taakverdeling tussen College en directeur/secretaris is bepaald, wordt de directeur verantwoordelijk gesteld voor de interne bedrijfsvoering en de methodische kwaliteit van het onderzoek. In dit directieverslag komen de werkzaamheden en ontwikkelingen van het afgelopen jaar aan de orde.

2.1 Onderzoek en onderzoeksactiviteiten

Onderzoek, oordeelsvorming en daarmee samenhangende activiteiten vormen het primaire proces van het bureau. Bij het bureau van de Rekenkamer zijn vier onderzoekers werkzaam die zich vrijwel uitsluitend met onderzoek bezig houden. Onderzoek doen is een ambacht en Rekenkameronderzoek is daarvan een heel aparte vorm. Een belangrijke leerschool voor dat ambacht is de praktijk. Van groot belang is de intercollegiale intervisie, samenwerking met externe onderzoekers en eindbeoordeling door het College. De directeur heeft bij lopend onderzoek de taak het proces van gegevensverzameling en beoordeling te bewaken en met de onderzoekers mee te denken over opzet en uitvoering van het onderzoek. Verder speelt de directeur een rol bij het verkrijgen van medewerking bij het verzamelen en checken van de feitelijke gegevens bij de drie provinciale directies. Belangrijke aanspreekpunten zijn de directeuren en de controllers van de provinciale organisaties.

Onderzoeken en doorlooptijden

In 2013 zijn de volgende onderzoeken gestart dan wel afgerond:

- Energie in beweging (drie rapporten)
  - Drenthe, Groningen en Fryslân
    - Publicatie 4 maart 2013
- Naar een Noordelijke Kenniseconomie (één rapport)
  - Fryslân, Groningen en Drenthe
    - Uitvoering maart 2012 – april 2013
    - Publicatie 11 juni 2013
- Provinciale betrokkenheid bij GAE NV (één rapport)
  - Groningen, Drenthe
    - Uitvoering: november 2012 - augustus 2013
    - Publicatie 4 november 2013
- Provinciale vergunningverlening aan de Reststoffenenergiecentrale Harlingen (één rapport)

- Fryslân
  - Uitvoering januari 2013 – november 2013
  - Publicatie 16 december 2013
- Decentralisatie Natuurbeleid: Noordelijke provincies aan zet (drie rapporten)
  - Fryslân, Groningen en Drenthe
    - uitvoering maart 2013 – januari 2014
    - Publicatie 24 maart 2014

Voor het onderzoek Groningen Airport Eelde is een deelopdracht verstrekt aan Stichting Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam. Voor de uitvoering van het onderzoek naar de decentralisatie van het natuurbeleid is een beroep gedaan op een stagiaire van de Rechtenfaculteit Groningen. Voor de uitvoering van het onderzoek naar de milieuvergunningverlening aan de Energiecentrale te Harlingen is een beroep gedaan op Grontmij en op het bestuurskundig onderzoeksbureau BP-E (gevestigd te Rolde).

Uren besteed aan onderzoek

Hieronder volgt een overzicht van de uren die zijn besteed aan directe (tabel 1) en indirecte (tabel 2) activiteiten. De uren in het overzicht zijn exclusief de uren van de drie collegeleden (0,4 fte). De uren per onderzoek en de uren als percentage van de totaal beschikbaar arbeidstijd staan in beide onderstaande tabellen.

tabel 1 bestede uren aan onderzoek in 2013

	<i>totaal</i>	<i>%</i>
Onderzoek kenniseconomie Totaal	727	8%
Onderzoek GAE NV Totaal	1.130	12%
Onderzoek REC OMRIN Totaal	1.527	16%
Onderzoek Energie in beweging Totaal	124	1%
Onderzoek Natuurbeleid Totaal	2.374	25%
Andere onderzoeksprojecten (grondbeleid)	47	0,5%
Onderzoeksprogramma	297	3%
Totaal besteed aan onderzoek	6.226	67%

Tabel 1 geeft een redelijk volledig zicht op de urenbesteding voor de totstandkoming van het onderzoeksprogramma, de uitvoering van het onderzoek naar de REC te Harlingen en het onderzoek naar het natuurbeleid. Deze projecten vonden immers grotendeels plaats binnen het verslagjaar. Ten aanzien van de projecten kenniseconomie, energie in beweging en

betrokkenheid bij Airport Eelde moet worden bedacht dat deze onderzoeken reeds werden gestart in het vorige verslagjaar. Om een goed zicht te krijgen op de totale urenbesteding voor deze projecten moet ook het voorgaande jaarverslag worden geraadpleegd.

Twee derde (67%) van het totaal aantal beschikbare uren (9.411) is besteed aan onderzoeksactiviteiten. In deze modale verdeling is er geen verandering ten opzichte van 2012 (ook toen werd 67% van de beschikbare uren aan onderzoek besteed). Een derde van de beschikbare uren (3.090) werd in 2013 besteed aan ondersteunende taken (beheer, bestuursondersteuning, werkoverleg, etc).

tabel 2 bestede uren aan overige activiteiten in 2013

	uren	%
Ondersteuning college	394	4%
Ondersteuning programmaraad: contacten met provinciale directies en griffies	303	3%
Monitor provinciaal bestuur: knipselkrant	113	1%
Beheer (inkoop, boekhouding, onderhoud apparatuur, website, P&O, tel. bereikbaarheid)	1.416	15%
Intern werkoverleg	370	4%
Opleiding en vorming	236	2%
Werving en selectie	117	1%
Ziekteverzuim	95	1%
Overig	46	0%
	3.090	33%

Een eerste prioriteit bij de ondersteunende taken is dat het college afgewogen besluiten kan nemen over onderzoeksplannen, Nota's van Bevindingen, Bestuurlijke Rapporten en persberichten (ondersteuning bestuur). Een tweede prioriteit is het onderhouden van geregeld contact met Statenleden, Programmaraad, griffiemedewerkers en de provinciale directies (waaronder ook de afdeling concern control). Ten derde wordt vijftien procent van de beschikbare tijd besteed aan administratie (intern beheer).

In het verslagjaar heeft de gastprovincie voorgesteld dat de NRK voortaan zelf de facturen betaalt. Dit verzoek is gehonoreerd. De NRK heeft nu de beschikking over een eigen rekening-courant-verhouding met de huisbankier van de provincie Drenthe (ABN-AMRO). Behalve inkoop en betalingen richt het interne beheer zich ook op archivering, onderhoud website, verslaglegging, publicatieplanning en de zorg voor het goed functioneren van de kantoorapparatuur (automatisering). In vergelijking met het vorige jaar is het ziekteverzuim gedaald van 7% naar 1% procent.

In de verslagperiode is afscheid genomen van één van de onderzoekers. De ontstane vacature kon binnen een termijn van drie maanden worden vervuld. De werving heeft een beperkt beslag gelegd op de beschikbare tijd. In vergelijking tot het vorige verslagjaar is iets meer tijd uitgetrokken voor externe opleiding. Zo hebben de medewerkers onder meer deelgenomen aan twee trainingen die werden verzorgd door de afdeling Personeel en Organisatie van de Provincie Drenthe.

Tabel 3 verdeling tijdbesteding naar activiteiten in 2013 (uren en %)

	Uren 2013		Uren 2012	% in 2012
Onderzoeksactiviteiten	6.226	67%	6.294	67%
Beheer en management	3.090	32%	2.529	26%
Ziekteverzuim	95	1%	626	7%
Totaal	9.411	100%	9.449	100%

Bij de start van 2013 is overgeschakeld op een nieuw systeem van urenregistratie (ProDash). In vergelijking met het voorgaande jaar is het ziekteverzuim gedaald. Het absolute aantal uren dat aan bestuursondersteuning en onderzoek wordt besteed, is onveranderd gebleven.

Een en ander heeft zich kunnen vertalen in een gelijkblijvende productie. Net als in 2012 werden zes bestuurlijke rapporten afgeleverd. Een belangrijk verschil is wel dat het in 2012 ging om twee inhoudelijke onderwerpen (drie rapporten grondaankoop en drie rapporten bodemsanering) terwijl in 2013 met zes bestuurlijke rapporten vier beleidsvelden werden bestreken (energietransitie, kenniseconomie, exploitatie luchthaven, voorbereiding milieuvergunning) Verder kon in het verslagjaar conform planning een goede basis worden gelegd voor de drie rapporten die op 24 maart 2014 worden gepresenteerd.

In het verslagjaar heeft het bureau intensief samengewerkt met de Nederlandse Vereniging voor Rekenkamers en Rekenkamercommissies. Zo werd door het bureau een bijdrage geleverd aan de Kring Noord bijeenkomst in Zuidhorn (over totstandkoming van onderzoeksprogramma's) en samen met de Kring Oost aan de bijeenkomst in Kampen over de inhoud van het toekomstige rekenkameronderzoek naar de gemeentelijke taken in het sociale domein. Verder werden een bijdrage geleverd aan een studiedag van de Algemene Rekenkamer in Den Haag. In het *Tijdschrift voor Public Control* verscheen een artikel over de provinciale grondaankopen dat is geschreven door Mr. H. Wolters.

2.2 Medewerkers

Rekenkamerwerk is ambachtelijk werk. De medewerkers van het bureau vormen met hun nieuwsgierigheid en vindingrijkheid het werkkapitaal van de Rekenkamer. Zonder gedreven onderzoekers die plezier hebben in het beantwoorden van de door het College en de Programmaraad opgeworpen vragen en daarbij een goede ondersteuning krijgen, komen de gegevens en inzichten niet boven water waarmee de gestelde vragen van een controleerbaar en relevant antwoord kunnen worden voorzien.

Het bureau van de Rekenkamer heeft een vaste formatie van vier medewerkers die zich met onderzoek bezighouden en één medewerker die als spin in het web – of beter gezegd: als office manager ondersteuning biedt aan - het College, het bureau en de directeur - in totaal zes personen met een totale formatie in 2013 van 5,8 fte. Het College heeft gezamenlijk een formatie van 0,4 fte, zodat het geheel neerkomt op een formatie van 6,2.

Aan het eind van 2012 gaf één van de vier onderzoekmedewerkers te kennen dat zij aan het begin van 2013 ontslag zou nemen in het verband met het aanvaarden van een baan elders. Aan het begin van 2013 is afscheid genomen van deze medewerker. In het verslagjaar is een nieuwe medewerker aangesteld. Op de opengestelde vacature werd door meer dan 70 reflectanten gereageerd. De NRK was in de gelegenheid een ervaren rekenkameronderzoeker aan te stellen.

Aan het begin van het verslagjaar heeft de directeur met de medewerkers de zogeheten planningsgesprekken gevoerd. Aan het eind van het verslagjaar heeft de directeur met de medewerkers de zogeheten beoordelingsgesprekken gevoerd. Tijdens het verslagjaar bleven de functieomschrijvingen ongewijzigd. Wel waren er wijzigingen in het systeem van verzuimregistratie, het systeem van tijdschrijven, het systeem van reiskostendeclaraties en het systeem van verlofregistratie. Bij al deze moderniseringën volgt de NRK het arbeidsvoorwaardenbeleid van de huisprovincie.

2.3 Middelen

Dienstverlening en servicecontracten

De provincie Drenthe vervult als centrumprovincie (aangewezen in de Gemeenschappelijke Regeling) een ondersteunende rol op facilitair gebied voor de Noordelijke Rekenkamer. De directeur NRK heeft met de directeur-secretaris van deze provincie een dienstverleningsovereenkomst gesloten. Voor een aantal andere aspecten zoals huisvesting, schoonmaak, verzekering en beveiliging zijn in 2005 langlopende contracten afgesloten – die al dan niet in de loop der tijd zijn aangepast. Aan het eind van het verslagjaar is het contract met de verhuurder van het pand aan de Lauwers 14 opgezegd.

Informatievoorziening

Door persberichten, tweets, briefings en toelichtingen in commissievergaderingen worden de onderzoeksvragen en de onderzoeksbevindingen onder de aandacht van de Statenleden gebracht. In de loop van 2013 is de NRK begonnen met het doen uitgaan van tweets. Onze website www.noordelijkerekenkamer.nl is een belangrijk medium voor publicatie en openbaarmaking van rapporten. In tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de downloads in 2013. Opmerkelijk is de grote belangstelling voor de drie rapporten over grondverwerving die zijn uitgebracht in het vorige verslagjaar.

Tabel 4 aantallen downloads van de website in 2013

	<i>Aantal in 2013</i>
Kenniseconomie	1.921
Energie in Beweging	3.360
Groningen Airport Eelde	
- onderzoeksvorstel	1.490
- bestuurlijke rapporten	788
Grondverwerving	3.389
Milieuvergunning REC Harlingen	315
Onderzoeksprogramma 2012 – 2013 (downloads)	1.745

Beheer, ICT en informatiebeveiliging

Niet alleen voor communicatie maar vooral voor het onderzoekswerk zelf is kantoorautomatisering onmisbaar. Om deze reden en het feit dat onze onderzoeksdata goed beveiligd moeten zijn, is in 2010 veel geïnvesteerd in ICT-infrastructuur. Het beheer en onderhoud van het geautomatiseerde systeem en netwerk zijn uitbesteed aan een externe partij. Deze partij is verantwoordelijk voor onderhoud, beheer en calamiteitenopvang van het gehele geautomatiseerde systeem. Het beheer, onderhoud en 'in de lucht houden' van de website is aan een andere partij uitbesteed. Midden 2013 is besloten de website te moderniseren. In de tweede helft van 2013 is hier hard aangewerkt. Het streven is er op gericht om op 18 maart 2014 de nieuwe website on line te hebben.

Op ICT-gebied is een aantal waarborgen voor informatiebeveiliging gerealiseerd. Ten behoeve van het zorgvuldig omgaan met gegevens en informatie die de Rekenkamer in het kader van onderzoek vergaart, geldt een aantal procedures. De Rekenkamer hanteert een geheimhoudingsverklaring die door alle (ook extern ingehuurde) medewerkers wordt ondertekend. Voor het zorgvuldig omgaan met gegevens is een privacyreglement vastgesteld. In de tweede helft van 2013 is de beslissing gevallen om de inmiddels afgeschreven ICT-apparatuur in 2014 te vervangen.

M. Herweijer, directeur bureau